QORTI CIVILI
PRIM'AWLA
ONOR IMHALLEF ANNA FELICE
(SEDE KOSTITUZZJONALI)

Illum 29 ta' Marzu, 2022

Referenza Kostituzzjonali Nru: 5/2012 AF

Il-Pulizija

vs

Robert k/a Robbie Borg

Il-Qorti:

Rat ir-referenza magħmula mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali fl-20 ta' Jannar 2012 (Maġistrat Claire Stafrace Zammit), li permezz tagħha dik il-

Qorti wara li semgħet lid-difiża u lill-prosekuzzjoni ordnat illi l-kwistjoni tintbagħat quddiem din il-Qorti sabiex jiġi determinat jekk l-artikolu 26(i) tal-Kap. 465 u l-Avviż Legali 5 tal-2006 jilledux id-drittijiet tal-imputat sanċiti permezz tal-artikoli 36(1) u 37(1) tal-Kostituzzjoni kif ukoll permezz tal-artikoli 6, 13 u l-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokoll ta' Konvenzjoni Ewropea.

Rat ir-risposta tal-Pulizija u tal-Avukat Ġenerali, illum l-Avukat tal-Istat, li permezz tagħha wieġeb illi:

Fir-referenza kostituzzjonali odjerna din l-Onorabbli Qorti qeghda tigi mitluba biex tiddetermina jekk il-proceduri kriminali fl-ismijiet premessi mmexxija taht l-Artikolu 26(i) tal-Kap. 465 tal-Ligijiet ta' Malta u l-Avviz Legali 5 tal-2006 partikolarment ir-regolamenti numru 17 u 18 imorrux kontra l-provvediment tal-artikolu 36(1) u 37(1) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u tal-artikolu 6, l-artikolu 13 u l-artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali (Kap. 319 tal-Ligijiet ta' Malta) kif allegat mill-imputat.

L-allegazzjonijiet u l-pretensjonijiet kollha tal-imputat Albert Robert k/a Robbie Borg huma kollha infondati fil-fatt u fid-dritt stante li mhux minnu li gew lezi d-drittijiet fundamentali tieghu kif protetti mill-Kostituzzjoni u l-Kap. 319 tal-Ligijiet ta' Malta u dan ghar-ragunijiet segwenti li qed jigu elenkati minghajr pregudizzju ghal xulxin:

a. In kwantu l-imputat qieghed jallega li l-akkuzi kontra tieghu jissoggettawh '*ghal trattament inuman u degradanti ghax ma jistax isaqsi jekk l-ammont mitlub hux wiehed gust u ekwu u li jekk ma jaccettax li jaghmel tali hlas jaghlqulu l-lukanda u ghalhekk jigi soggett ghan-nuqqas ta' tgawdija tal-proprjetà tieghu*', l-esponenti huma ta' l-umli fehma li tali allegazzjoni hija bir-rispett kollu frivola u vessatorja. Ic-cirkostanzi odjerni bl-ebda mod ma jaghtu lok ghal xi ksur tal-artikolu 37(1) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u/jew l-artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali kif qed jallega l-imputat;

b. B'referenza ghall-allegat trattament inuman u degradanti, filwaqt li l-esponenti jichdu kull allegazzjoni mressqa mill-imputat f'dan is-sens, jirreferu ghall-gurisprudenza tal-Qrati nostrali u tal-Qorti ta' Strasburgu fejn gie deciz illi '*treatment must cause either actual bodily harm or intense physical or mental suffering … if it is to amount to inhuman treatment*'. Huwa manifest li c-cirkostanzi odjerni ma jaghtu lok ghall-ebda trattament inuman u degradanti fil-konfront tal-imputat u kull allegazzjoni mressqa minnu f'dan is-sens hija insostenibbli;

c. Dwar l-allegat nuqqas ta' tgawdija tal-proprjetà ghaliex '*jekk ma jaccettax li jaghmel tali hlas jaghlqulu l-lukanda*', jinghad li c-cirkostanzi tal-kaz in dizamina bl-ebda tigbid tal-immaginazzjoni ma jammontaw ghal xi tehid forzuz ta' proprjetà tal-imputat jew privazzjoni tal-pussedimenti tieghu. Minghajr pregudizzju ghal dan u biss ghal grazzja tal-argument, *dato ma non concesso* li l-imputat se jigi pprivat mid-dritt tieghu ghat-tgawdija tal-proprjetà, ll-ebda ksur tal-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni u/jew tal-artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll ma jissussisti f'kazijiet ta' privazzjoni jew tehid forzuz ta' proprjetà fl-interess pubbliku;

d. Il-fatti tal-kaz huma s-segwenti: wara li saru '*cluster*' ta' rapporti lis-Supretendent tas-Sahha Pubblika, li gew ukoll mill-EWGLI (European Working Group for Legionella Infections) dwar kazijiet ta' Legjonella in konnessjoni mal-Lukanda prorpjetà tal-imputat gewwa l-Qawra, is-Supretendent tas-Sahha Pubblika qeda dmiru u nvestiga dawn il-kazijiet tal-marda tal-legjonella liema investigazzjonijiet irrizultaw pozittivi. Sussegwentement, l-imputat, u cioè, l-persuna responsabbli ghall-lukanda Qawra Inn Hotel già Palm Court Hotel, gie nfurmat biex jiehu l-passi necessarji sabiex is-sistema tal-ilma tigi disinfettata. Minkejja li s-Sur Borg informa lis-Supretendent tas-Sahha Pubblika li s-sistema tal-ilma tal-lukanda kienet giet dizinfestata, l-kampjuni li regghu ttiehdu rrizultaw pozittivi. Sussegwentement inharget '*Enforcement Notice*' lis-Sur Borg fit-18 ta' Marzu 2009 sabiex jaghlaq is-sistema tal-ilma shun u kiesah in vista tal-fatt li diversi kampjuni mehuda mill-Lukanda tal-imputat

irrizultaw pozittivi ghall-mikrobu Legionella. Sussegwentement l-imputat informa lid-Dipartiment tas-Sahha li kien ghamel trattament ta' disinfettazzjoni u li kien lest sabiex jittiehdu l-kampjuni, liema kampjuni effettivament irrizultaw negattivi u konsegwentement fit-3 ta' April 2009 giet irtirata l-'*Enforcement Notice*' tat-18 ta' Marzu 2009;

e. Huwa manifest li la s-Supretendent tas-Sahha Pubblika u lanqas l-esponenti qatt ma cahhdu l-imputat mid-dritt tieghu ghall-proprjetà u kull mizura li ha s-Supretendent tas-Sahha Pubblika kienet biss fil-qadi tad-Dmirijiet tieghu li tigi salvagwardjata s-Sahha Pubblika bl-aktar mod immedjat;

f. Di più, n-numru ta' kampjuni li gew elevati u analizzati matul l-investigazzjonijiet li ghamel is-Supretendent tas-Sahha Pubblika kienu biss dawk strettament necessarji fic-cirkostanzi a tenur tal-*guidelines* tal-EWGLI;

g. Ladarba l-ewwel kampjuni indikaw il-prezenza tal-ispeci tal-legjonella, huwa l-obbligu tal-imputat li jassigura ruhu li s-sistema tal-ilma tal-lukanda proprjetà tieghu tigi disinfettata. Fil-fatt kien l-istess imputat li accetta skond il-L.S. 465.03 li jhallas minghajr rizerva l-ispejjez ta' kampjuni ulterjuri li gew elevati u analizzati u minn imkien ma jidher li l-imputat wera xi preferenza ta' xi Laboratorju Akkreditat alternattiv fejn l-istess analizi setghet allegatament ssir bi prezz inferjuri. Isegwi li kull allegazzjoni f'dan l-istadju li l-ammont dovut lis-Supretendent tas-Sahha Pubblika huwa eccessiv hija bir-rispett kollu frivola u vessatorja;

h. L-imputat allega wkoll li l-artikolu 26(i) tal-Kap. 465 u l-Avviz Legali 5 tas-sena 2006 jilledu d-dritt tieghu ghall-access tal-Qrati kif ukoll id-dritt ghar-rimedju effettiv. Dawn l-allegazzjonijiet huma wkoll manifestament infondati kif ukoll frivoli u vessatorji specjalment in vista tal-fatt li f'kazijiet bhal dawn fejn hemm riskju serju ghas-Sahha Pubblika, s-Supretendent tas-Sahha Pubblika irid jiehu passi immedjati fl-interess pubbliku.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Ghaldaqstant, l-esponenti jitolbu lil din l-Onorabbli Qorti joghgobha twiegeb ghall-kwestjoni riferita lilha mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali (Sanità) permezz tad-digriet taghha tal-20 ta' Jannar 2012 billi ma ssibx li l-Avviz Legali 5 tal-2006 u l-Artikolu 26(i) tal-Kap. 456 tal-Ligijiet ta' Malta imorru kontra l-provvedimenti tal-Artikolu 36(1) u 37(1) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u tal-Artikolu 6, l-Artikolu 13 u l-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali (Kap. 319 tal-Ligijiet ta' Malta) kif qed jallega l-imputat Albert Robert k/a Robbie Borg, bl-ispejjez kontra l-istess imputat.

Semgħet ix-xhieda prodotti.

Rat ir-relazzjoni ta' Dr. Marisa Cassar, maħtura bħala espert tekniku permezz ta' digriet tat-18 ta' Settembru 2017.

Rat illi r-referenza tħalliet għas-sentenza.

Rat l-atti kollha.

Ikkunsidrat illi l-fatti li taw lok għal din ir-referenza huma fil-maġġor parti mhux kontestati. L-imputat jinsab akkużat quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali talli naqas milli jħallas l-ispejjeż kollha li saru u li huma dovuti minnu lis-Supretendent għas-Saħħa Pubblika, għall-elevazzjoni, trasport, preparazzjoni u analiżi ta' kampjuni tal-ilma li ttieħdu bħala parti mill-investigazzjoni ta' każ ta' leġjonella u dan meta l-imputat stess kien aċċetta u ffirma d-dikjarazzjoni li huwa ser iħallas malli jiġi mitlub.

Jirriżulta li fis-Sajf tas-sena 2008 s-Supretendent tas-Saħħa Pubblika kien ġie notifikat mill-*European Working Group for Legionalla Infections* dwar possibiltà ta' każ ta' leġjonella fil-lukanda tal-imputat ġewwa l-Qawra. Fl-20 ta' Awwissu 2008 saret investigazzjoni da parti tas-Sovratendenza ġewwa l-lukanda. Dakinhar ittieħdu ħmistax-il kampjun minn postijiet

speċifiċi meqjusa bħala *sentinel points* jiġifieri l-eqreb punt u l-aktar punt imbiegħed minn fejn tibda s-sistema tal-ilma, kemm tal-kiesaħ kif ukoll tal-misħun.

Peress illi għaxar xhur qabel kien hemm każ ieħor konfermat ta' leġjonella fil-lukanda tal-imputat, skattaw id-disposizzjonijiet tar-Regolament 17 tal-Avviż Legali 5 tal-2006 u l-imputat ġie mitlub jiffirma dikjarazzjoni li ser iħallas għall-ittestjar tal-kampjuni. Mill-kampjuni li ttieħdu dakinhar kien hemm numru konsiderevoli li ħarġu pożittivi għall-mikrobu tal-leġjonella f'livelli għolja ta' kontaminazzjoni. L-imputat ġie infurmat bir-riżultat tal-kampjuni li ttieħdu fl-20 ta' Awwissu 2008 u ġie mitlub jagħmel disinfettazzjoni tas-sistema tal-ilma kemm tal-misħun u kif ukoll tal-kiesaħ u sabiex wara li jsir dan, javża lis-Sovratendenza sabiex tieħu ħsieb terġa tirrepeti t-testijiet.

Fis-16 ta' Frar 2009 ttieħdu għoxrin kampjun mis-Sovratendenza iżda xorta waħda numru konsiderevoli rriżultaw pożittivi għal-leġjonella għalkemm f'kontaminazzjoni inqas. L-imputat reġa ġie mitlub jiffirma li ser iħallas għall-ittestjar ta' dawn il-kampjuni u huwa aċċetta. Fl-4 ta' Marzu 2009, u ċioè wara li l-imputat informa lis-Sovretendenza li kien reġa ħa ħsieb id-disinfettazzjoni tas-sistema tal-ilma, reġgħu ttieħdu sittax-il kampjun. Għal darb'oħra l-imputat iffirma li kien ser iħallas għalihom. Peress illi rriżulta li xorta waħda kien hemm il-preżenza tal-mikrobu tal-leġjonella fis-sistema tal-ilma tal-lukanda, fit-18 ta' Marzu 2009 is-Sovratendenza ħarġet ordni ta' infurzar lill-imputat sabiex jagħlaq is-sistema tal-ilma sħun u kiesaħ tal-lukanda minħabba li rriżultaw pozittivi għall-mikrobu tal-leġjonella. Peress illi mingħajr ilma l-lukanda ma setgħetx topera skont il-liċenzja li kellha maħruġa mill-Awtorità tat-Turiżmu, din tal-aħħar ħarġet ordni sabiex il-lukanda tingħalaq.

Wara li l-imputat informa lis-Sovratendenza li kien għamel trattament ta' disinfettazzoni għar-raba' darba, fit-23 ta' Marzu 2009 ttieħdu tletin kampjun li finalment irriżultaw fin-negattiv u għaldaqstant, l-ordni ta' infurzar ġiet irtirata fit-3 ta' April 2009.

Fl-24 ta' Ġunju 2009 id-Dipartiment tas-Saħħa Ambjentali fi ħdan is-Sovratendenza ħareġ żewġ kontijiet lill-imputat għall-ħlas tal-ittestjar tal-kampjuni kollha li ttieħdu mil-lukanda tiegħu

mill-20 ta' Awwissu 2008 sal-4 ta' Marzu 2009 għall-ammont komplessiv ta' €7,646.40. Jirriżulta li għal bidu l-kampjuni kienu jintbagħtu f'laboratorju akkreditat barra minn Malta għall-analiżi peress li Malta kien għad m'hawnx laboratorju akkreditat, iżda mit-tieni sett ta' kampjuni 'l quddiem, it-testijiet bdew isiru Malta.

Fl-affidavit tiegħu, ix-xhud John Attard Kingswell, li fiż-żmien meta seħħ il-każ kien Direttur Saħħa Ambjentali, spjega li l-*unit price* għall-elevazzjoni, trasport, preparazzjoni u analiżi ta' kull kampjun huwa ta' €80, liema prezz huwa maħdum fuq il-medja ta' spejjeż inkorsi mid-Direttorat tas-Saħħa Pubblika f'testijiet simili matul is-snin 2003 u 2004. Dan il-*unit price* jiġi applikat fil-każijiet kollha u mhux fil-każ tal-imputat biss. Ix-xhud ippreżenta wkoll *breakdown* ta' kif id-Direttorat wasal għal dan il-*unit price*.

Peress illi l-imputat baqa' ma ħallasx dawn iż-żewġ kontijiet, ittieħdu l-proċeduri kriminali kontrih li taw lok għal din ir-referenza.

L-imputat jikkontendi li huwa kien imġiegħel jiffirma li qed jaċċetta li jħallas għall-ittestjar tal-kampjuni u li ġie mgħarraf li jekk ma jaċċettax, ser jagħlqulu l-lukanda. Jilmenta wkoll illi huwa ma kellux kontroll fuq jew mod biex jikkontesta l-kontijiet mertu tal-każ. Jgħid għalhekk illi l-artikolu 26(i) tal-Kap. 465 tal-Liġijiet ta' Malta u l-Avviż Legali 5 tal-2006, senjatament ir-regolamenti 17 u 18 jilledu d-drittijiet fundamentali tiegħu għall-aċċess għal Qorti, għat-tgawdija tal-proprjetà tiegħu, li ma jiġix assoġġettat għal trattament inuman jew degradanti u għal rimedju effettiv.

L-artikolu 26(i) tal-Att Dwar is-Saħħa Pubblika, Kap. 465 tal-Liġijiet ta' Malta jaqra hekk:

> *"Il-Ministru, wara li jikkonsulta lis-Suprintendent, jista' jagħmel regolamenti li jkunu ġeneralment jirregolaw affarijiet li jkollhom x'jaqsmu mas-saħħa pubblika u mingħajr preġudizzju għall-ġeneralità ta' dak hawn qabel imsemmi huwa jista' b'dawk ir-regolamenti jagħmel dispożizzjonijiet li jkunu jirrigwardaw is-saħħa pubblika.*

...

(i) li jordnaw:

(i) standards dwar il-kwalità tal-ilma għal kull użu li jista' jsir differenti;

(ii) it-teħid ta' kampjuni u ħtiġijiet ta' sorveljar għal tipi speċifiċi ta' ilma u l-użu li jsir minnhom u

(iii) ilma li jista' jsir ta' preġudizzju għas-saħħa meta jiġi użat f'xi proċess jew sistema;

(iv) ir-reġistrazzjoni jew l-għoti ta' liċenzja għal attivitajiet, proċessi u sistemi fejn jintuża l-ilma;

(v) ir-regolament ta' provdituri jew trasportaturi tal-ilma."

L-Avviż Legali 5 tal-2006 huwa msejjaħ 'Regolamenti tal-2006 dwar il-Kontroll tal-Leġjonella.' A tenur tar-Regolament 17:

"(1) Ikun id-dmir tas-Suprintendent li jinvestiga kull każ jew suspett tal-marda tal-leġjonella f'kull fond u li jara li jittieħdu kampjuni u ssir analiżi ta' kampjuni meħtieġa biex jiġi investigat dak il-każ jew suspett ta' każ.

(2) L-ispejjeż kollha li jsiru għall-elevazzjoni, trasport, preparazzjoni u analiżi ta' kampjuni f'każ ta' l-ewwel investigazzjoni ta' każ jew suspett ta' każ tal-marda tal-leġjonella għandhom jiġġarbu mis-Suprintendent.

(3) Jekk ir-riżultati ta' l-ewwel kampjuni jindikaw il-preżenza ta' l-ispeċi tal-leġjonella, jew l-investigazzjoni isseħħ fi żmien erba' u għoxrin xahar minn l-ewwel każ jew każ suspett avżat, l-ispejjeż ta' kampjuni ta' prosegwiment jew ta' l-ewwel kampjuni, skond il-każ, għandhom jiġġarbu mill-persuna responsabbli.

Iżda l-persuna responsabbli mill-fond għandha tiffirma a priori d-dikjarazzjoni hawn annessa bħala Skeda 5 ma' dawn

ir-regolamenti fejn jiġi konfermat li tkun qiegħda taċċetta li tħallas l-ispejjeż kollha dovuti lis-Suprintendent.

(4) Kull min jonqos milli jikkonforma ruħu mad-disposizzjonijiet tas-sub regolament (3) ta' dan ir-regolament ikun ħati ta' reat u l-qorti, minbarra li tinfliġġi l-piena, għandha tobbliga li t-tali jħallas l-ispejjeż dovuti."

Ir-Regolament sussegwenti jaqra hekk:

"(1) Fil-każ li l-persuna responsabbli tonqos milli ssegwi l-istruzzjonijiet imsemmija fir-regolamenti preċedenti, jew jekk is-Suprintendent jara li r-riskju ta' infezzjoni bil-leġjonella f'dak il-fond partikolari jkun sinifikanti, huwa jista jordna li dak il-fond, parti mill-fond jew xi sistema relatata ma' l-ilma, għandhom jingħalqu immedjatament sakemm jiġi kontrollat ir-riskju ta' xi infezzjoni.

(2) Is-Suprintendent għandu joħroġ avviż ta' infurzar lill-persuna responsabbli u dan għandu jkun fil-forma speċifikata fi Skeda 6 li tinsab ma' dawn ir-regolamenti, jew f'kull forma modifikata oħra skond ma s-Suprintendent jista' jqis li jkun adatt fiċ-ċirkostanzi partikolari.

(3) Ġaladarba l-fond, parti mill-fond jew xi sistema relatata ma' l-ilma jkunu ġew magħluqin b'avviż ta' infurzar maħruġ mis-Suprintendent, l-istess avviż ta' infurzar jista' jiġi biss revokat ġaladarba jkun ġie konfermat mis-Suprintendent li r-riskju ta' xi infezzjoni jkun ġie kkontrollat."

L-artikolu 36(1) tal-Konvenzjoni jiddisponi li '*ħadd ma għandu jkun assoġġettat għal piena jew trattament inuman jew degradanti.*'

L-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni jipprovdi *inter alia* li l-ebda proprjetà ta' kull xorta li tkun ma għandu jittieħed pussess tagħha b'mod obbligatorju, u l-ebda interess fi jew dritt fuq proprjetà ta' kull xorta li jkun ma għandu jiġi miksub b'mod obbligatorju, ħlief meta hemm disposizzjonijiet ta' liġi applikabbli għal dak it-teħid ta' pussess jew akkwist (...) għall-ħlas ta' kumpens xieraq.

L-ewwel artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea jipprovdi li kulħadd għandu d-dritt għat-tgawdija paċifika tal-proprjetà tiegħu u ħadd ma għandu jiġi pprivat mill-possedimenti tiegħu ħlief fl-interess pubbliku.

L-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea jiddisponi li:

> *"Fid-determinazzjoni tad-drittijiet ċivili u tal-obbligi tiegħu jew ta' xi akkuża kriminali kontra tiegħu, kulħadd huwa ntitolat għal smigħ imparzjali u pubbliku fi żmien raġonevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b'liġi. Is-sentenza għandha tingħata pubblikament iżda l-istampa u l-pubbliku jistgħu jiġu esklużi mill-proċeduri kollha jew minn parti minnhom fl-interess tal-morali, tal-ordni pubbliku jew tas-sigurtà nazzjonali f'soċjetà demokratika, meta l-interessi tal-minuri jew il-protezzjoni tal-ħajja privata tal-partijiet hekk teħtieġ, jew safejn ikun rigorożament meħtieġ fil-fehma tal-qorti f'ċirkostanzi speċjali meta l-pubbliċità tista' tippreġudika l-interessi tal-ġustizzja."*

Finalment l-artikolu 13 jaqra hekk:

> *"Kull min ikollu miksura d-drittijiet u l-libertajiet tiegħu kontemplati f'din il-Konvenzjoni għandu jkollu rimedju effettiv quddiem awtorità nazzjonali għalkemm dak il-ksur ikun sar minn persuni li jkunu qed jaġixxu f'kariga uffiċjali."*

Il-Qorti ser tibda billi tindirizza l-ilment tal-imputat fis-sens illi l-liġi in kwistjoni hija leżiva għaliex kieku ma aċċettax illi jħallas, l-awtoritajiet tas-saħħa kienu ser jagħlqu l-lukanda. L-ewwelnett, l-imputat ma ressaqx prova konvinċenti li verament ġie mgħarraf mid-Direttorat tas-Saħħa Pubblika li jekk mhux ser jiffirma li ser iħallas għall-ittestjar tal-kampjuni, kien ikollha tingħalaq il-lukanda.

Iżda aktar minn hekk, mill-atti jirriżulta li l-awtoritajiet tas-saħħa kienu ħarġu ordni ta' infurzar sabiex il-lukanda tagħlaq is-sistema tal-ilma minħabba li ripetutament ġie misjub li kien hemm traċċi tal-mikrobu tal-leġjonella fis-sistema tal-ilma, mikrobu li jista' jikkawża marda li tista' tkun fatali. Fiċ-

ċirkostanzi ta' dan il-każ partikolari allura, l-imputat ma jistax jitkellem dwar trattament degradanti jew indħil fid-dritt tiegħu għat-tgawdija tal-proprjetà tiegħu, għaliex is-sistema tal-ilma kellha tingħalaq minħabba li huwa ma ħax ħsieb, aktar minn darba, li jagħmel disinfettazzjoni tas-sistema tal-ilma, u mhux għax ma riedx jiffirma xi karti. Fil-fatt, il-karti ffirmahom iżda l-lukanda xorta waħda kellha tingħalaq.

Wara kollox, dak li qed jilmenta minnu l-imputat żgur illi ma jilħaqx il-livell ta' severità li jipprospetta l-artikolu 3 tal-Konvenzjoni u anke jekk għall-grazzja tal-argument kien hemm xi indħil da parti tal-awtoritajiet li jaqa' taħt l-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni u/jew l-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni, żgur illi dan l-indħil kien fl-interess pubbliku fil-każ fejn għandek lukanda li qed topera b'perikolu serju għas-saħħa tal-klijenti tagħha.

L-awtoritajiet tas-saħħa kienu sempliċiment qed jaqdu dmirijiethom sabiex tiġi salvagwardjata s-saħħa pubblika. Il-Qorti ma tarax kif l-imputat jista' jippretendi li ma jiġix imġiegħel iħallas hu stess għat-testijiet fuq il-kampjuni tal-ilma meta kien hu li naqas aktar minn darba li jieħu ħsieb id-disinfettar tas-sistema tal-ilma.

Ngħaddu issa għall-ilment tal-imputat illi huwa ġie mċaħħad minn aċċess għal Qorti peress li ma kellux kontroll fuq kemm-il kampjun kien qiegħed jittieħed u l-prezz għall-ittestjar ta' kull kampjun.

L-espert tekniku spjegat illi minħabba li l-imputat qatt ma pprovda pjanta tas-sistema tal-ilma, hija ma setgħet tasal għall-ebda konklużjoni dwar jekk il-kampjuni li ttieħdu humiex rappreżentattivi tas-sistema tal-ilma. Dwar l-ammont ta' kampjuni li ttieħdu f'kull episodju, hija qieset illi kollha kienu ġustifikati ħlief għar-raba' sett in kwantu li dakinhar 30 kampjun kien eċċessiv tenut kont tar-riżultati preċedenti. Dwar il-prezz għall-ittestjar ta' kull kampjun, hija qalet illi kienet tistenna li l-prezz kellu jonqos malli bdew isiru lokalment in kwantu li tonqos l-ispiża biex il-kampjuni jintbagħtu barra minn Malta.

Madanakollu, b'daqshekk żgur illi ma ġiex leż id-dritt fundamentali tal-imputat għall-aċċess għal Qorti. Xejn ma kien iwaqqaf lill-imputat milli jitlob stħarriġ ġudizzjarju tal-iter proċesswali li wassal għan-numru ta' kampjuni li ttieħdu kif ukoll ta' kif l-awtoritajiet tas-saħħa waslu għall-prezz ta' kull kampjun. Iżda r-rikorrent ma għamel xejn minn dan u ppretenda li jqajjem din il-kwistjoni malli ttieħdu proċeduri kriminali fil-konfront tiegħu għaliex ma ħallasx.

Mhux hekk biss iżda nonostante l-konklużjonijiet tal-espert tekniku, il-Qorti ma tistax tiskarta dak li jgħid ix-xhud John Scerri, Environmental Health Practitioner fi ħdan is-Sovratendenza tas-Saħħa Pubblika, fl-affidavit tiegħu sabiex jiġġustika t-tletin kampjun illi ttieħdu dakinhar tat-23 ta' Marzu 2009. Huwa spjega li peress li qatt ma ngħataw *schematic plan* tas-sistema tal-ilma kif ukoll minħabba l-fatt illi minn darba għall-oħra kienu jsibu bidliet fis-sistema tal-ilma, kellhom iżidu l-ammont ta' kampjuni li riedu jittieħdu. Dwar kif jinħadem il-prezz għall-ittestjar ta' kull kampjun, dan ukoll ġie spjegat mix-xhud John Attard Kingswell u l-Qorti tħoss illi din l-ispjegazzjoni tiġġustifika l-prezz għal kull kampjun. Il-fatt illi lill-imputat ma setgħux jgħidulu minn qabel kemm se tiġi tiswih il-proċedura kollha ma jfissirx illi ġew mittiefsa d-drittijiet fundamentali tiegħu.

Dwar il-proċeduri kriminali, il-Qorti ser iżżid tgħid li ma jirriżultax li dawn ġew imtappna minn xi vjolazzjoni tad-dritt għal smigħ xieraq għaliex l-imputat qiegħed jingħata l-opportunità kollha li jiddefendi l-każ tiegħu mingħajr l-ebda xkiel. Fil-fatt:

a. Il-proċeduri kollha qed jinżammu u ser jiġu determinati minn Qorti indipendenti u imparzjali;

b. L-imputat għandu aċċess miftuħ għall-Qorti;

c. Is-smigħ kollu qiegħed ikun kondott fil-presenza tiegħu;

d. Il-prosekuzzjoni ma għandha l-ebda vantaġġ proċedurali fuq l-imputat bi ksur tal-prinċipju tal-*equality of arms*;

e. L-imputat huwa megħjun minn avukat ta' fiduċja tul il-proċeduri kollha; u

f. L-imputat qiegħed jingħata ż-żmien u l-faċilitajiet xierqa għall-preparazzjoni tal-każ tiegħu.

Finalment, il-Qorti ser tagħlaq billi tosserva li l-imputat ma jistax jilmenta minn leżjoni tad-drittijiet fundamentali tiegħu meta kien hu li, bi traskuraġni u bin-non osservanza tal-liġijiet li qegħdin hemm biex jissalvagwardjaw is-saħħa pubblika, poġġa ħajjet in-nies fil-periklu. Żgur illi kwalunkwe intervent f'waqtu li ħadu l-awtoritajiet tas-saħħa kien fl-interess pubbliku u ġustifikat fiċ-ċirkostanzi tal-każ u dejjem sar skont standards internazzjonali.

Għar-raġunijiet kollha premessi, il-Qorti, filwaqt li tagħmel referenza għall-fatti lamentati minn Robert k/a Robbie Borg fit-talba għal referenza kostituzzjonali fil-proċeduri fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Robert k/a Robbie Borg** li hija pendenti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, liema lment wassal lil dik il-Qorti sabiex fis-26 ta' Awwissu 2019 tagħmel l-ordni ta' referenza, qiegħda tiddikjara illi l-Avviż Legali 5 tal-2006 u l-artikolu 26(1) tal-Kap. 465 mhumiex leżivi tad-drittijiet tal-imputat kif sanċiti permezz tal-artikolu 36(1) u 37(1) tal-Kostituzzjoni u permezz tal-artikolu 6 u 13 u l-Ewwel Artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea.

L-ispejjeż jitħallsu mill-imputat.

IMHALLEF

DEP/REG